

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ**

ПРОБЛЕМИ ПРАВознавства ТА ПРАВОохоронної діяльності

Збірник наукових праць
№ 2 (56) 2016

Виходить 4 рази на рік
Заснований у березні 1998 р.

Кривий Ріг 2016

УДК 34+351.74] (082)

*Рекомендовано до друку вченою радою ДЮІ МВС України,
протокол № 3 від 25.03.2016*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗНАВСТВА ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ № 2 (56) 2016

Виходить 4 рази на рік
Заснований у березні 1998 р.

Збірник включено до переліку фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата юридичних наук (Бюлетень ВАК України. – 2010. – № 4).
Перереєстровано (Додаток 9 до наказу Міністерства освіти і науки України 09.03.2016 № 241).

У збірнику розглядаються загальнотеоретичні та історичні аспекти держави і права, висвітлюються актуальні питання адміністративного, кримінального, трудового та господарського права, проблеми боротьби зі злочинністю

Ø Відповідальність за точність поданих термінів, фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів

Ø Редакційна колегія не завжди по-діляє думку авторів
Ø До друку приймаються статті, відредаговані належним чином, із дискетою 3,5 WinWord 98

Ø Розсилається до наукових бібліотек України, вищих навчальних закладів системи МВС

Засновник та видавець:
Донецький юридичний інститут
Свідоцтво про державну реєстрацію
ДК № 3573 від 3 вересня 2009 р.

Адреса редакції та видавця:
Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг,
вул. 7-й Зарічний мікрорайон, 24
Тел.: (056) 495 09 69

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор – Бесчастний В.М., ректор Донецького юридичного інституту МВС України (далі – ДЮІ МВС України), доктор наук з державного управління, професор, заслужений юрист України;

Заступник головного редактора – Зозуля Є.В., професор кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

Відповідальний секретар – Іванов І.В., начальник кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук, доцент;

Члени редколегії:

– Мичко М.І. – професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, професор;

– Хараберюш І.Ф. – професор кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, професор;

– Одерій О. В. – професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, доцент;

– Стецюк Б.Р. – професор кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, доцент;

– Собакарь А. О. – професор кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, професор;

– Алфьоров Сергій Миколайович – професор кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

– Деревянко Б. В. – професор кафедри цивільного та господарського права ДЮІ МВС України доктор юридичних наук, доцент;

– Кузьменко С.Г. – професор кафедри цивільного та господарського права ДЮІ МВС України доктор наук з державного управління, доцент;

– Кононенко Т. В. – професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ДЮІ МВС України доктор філософських наук, доцент;

– Назимко Є. С. – начальник відділу організації наукової роботи ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

– Волобуєва О. О. – начальник кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук, доцент;

– Михайлов Р.І. – начальник кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук;

– Мердова О. М. – професор кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук;

– Пашутін В. В. – доцент кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук, доцент;

– Горбачов В. П. – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук, доцент;

– Князькова Л. М. – доцент кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України кандидат юридичних наук, доцент;

– Новікова О. О. – доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ДЮІ МВС України кандидат філологічних наук;

Сокурєнко Валерій Васильович,
*ректор Харківського національного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент,
полковник поліції*

ДЕЯКІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Ефективне виконання завдань, покладених на вищі навчальні заклади зі специфічними умовами навчання, що входять до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України, вимагає вдосконалення змісту та підвищення якості підготовки фахівців для правоохоронної системи нашої держави, а також подальшого вдосконалення галузевої освіти як складової національної освіти та визначення концептуальних засад проведення її структурної перебудови.

Безумовно, що в цьому контексті важливу роль має відігравати вивчення найкращого вітчизняного та закордонного досвіду підготовки фахівців у вищих навчальних закладах та його подальше застосування до національної сфери підготовки правоохоронців. Спираючись на вищевикладене, у своїй роботі ми зупинимось на деяких питаннях, які, на нашу думку, мають підняти на новий рівень організацію освітнього процесу у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання та поліпшити загальний професійний рівень майбутніх фахівців правоохоронної сфери.

По-перше, слід звернути увагу на той факт, що підготовка працівників поліції у навчальних закладах за кордоном і в Україні, звичайно, відрізняється, що пов'язано з багаторічним формуванням окремих освітніх моделей. Натомість сьогодні у фахівців не викликає заперечення збільшення в програмі підготовки майбутніх працівників Національної поліції України частки практико-орієнтованих дисциплін. Особливого значення це питання набуло актуальності у зв'язку з підготовкою працівників патрульної поліції, що здійснюється, зокрема, й у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Так, у програму підготовки майбутніх патрульних включено такі дисципліни, як: адміністративна відповідальність та провадження у справах про адміністративні правопорушення, кваліфікація злочинів та засади кримінального провадження, охорона місця події, толерантність та недискримінація в роботі поліції, ефективна комунікація, первинна домедична допомога, виявлення підроблених документів, вогнева підготовка, тактична підготовка. Це дозволяє максимально наблизити зміст освітнього процесу до реальних потреб практики.

Якщо ми проаналізуємо стандарти навчання поліцейських, які пропонуються Міністерством юстиції США, то зможемо побачити, що до обов'язкових навчальних дисциплін віднесені: поведження з вогнепальною зброєю, навички самооборони, спеціальна фізична підготовка, тактика патрулювання, перша медична допомога, оформлення процесуальних документів, навички володіння комп'ютером, культурна різноманітність і толерантність, стратегії community policing, управління конфліктами та навички медіації [1].

Отже, можемо констатувати збіг багатьох навчальних дисциплін, що, на нашу думку, має бути враховано при розробці нових галузевих стандартів підготовки курсантів

та слухачів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання за спеціальностями «Право» та «Правоохоронна діяльність». Слід також звернути увагу на необхідність збільшення терміну первинної професійної підготовки майбутніх працівників поліції до 6 місяців (850 годин загального навантаження).

Згідно зі сталими світовими стандартами підготовка майбутніх працівників правоохоронних органів має включати в себе використання значної кількості активних методів навчання. У дослідженнях фахівців з педагогічної психології зазначається, що людина у процесі пасивного сприйняття запам'ятовує 10 % того, що прочитала, 20 % того, що почула, 30 % того, що побачила, 50 % з побаченого та почутого, а при активному сприйнятті в пам'яті зберігається 80 % того, що вона говорить сама, і до 90 % того, що вона виконує або створює самостійно. Серед найбільш популярних активних методів навчання варто виділити:

- дискусійні методи (проблемні лекції та семінари, групова дискусія, аналіз ситуації морального вибору, мозковий штурм тощо);
- ігрові методи (дидактичні, творчі, рольові, дослідницькі ігри);
- тренінги, імітаційні вправи, аналіз конкретних ситуацій.

Зазначені методи останнім часом все більше застосовуються викладачами вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, не є виключенням і Харківський національний університет внутрішніх справ. Так, на заняттях із дисциплін професійного спрямування широко застосовуються ділові та рольові ігри, моделюються ситуації, що виникають у роботі різних категорій правоохоронців – слідчого, працівника карного розшуку, дільничного інспектора поліції, психолога, фахівця у сфері протидії кіберзлочинам тощо. Великої популярності у вузі набувають імітаційні справи та вирішення кейсів на основі реальних ситуацій, що виникали в діяльності Головного управління Національної поліції в Харківській області.

Починаючи з 2016 року в університеті запроваджуються щорічні командно-штабні навчання курсантів і слухачів із залученням до їх організації та проведення працівників структурних підрозділів Головного управління Національної поліції в Харківській області. Під час цих навчань будуть опрацьовуватися типові ситуації, що виникають у процесі виконання працівниками поліції службових повноважень. Такі навчання будуть проводитися 2 рази на рік відповідно до рівня освіти та спеціалізації особового складу.

Слід звернути увагу на такий компонент підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів, як використання в освітньому процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій взагалі та технологій дистанційного навчання зокрема. Зазначимо, що під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Вважаємо, що для вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання прийнятною є така його форма, як використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

Міжнародні стандарти підготовки працівників правоохоронних органів свідчать про широке використання можливостей систем управління навчанням (LMS), спеціалізованих електронних курсів, віртуальних симуляторів, соціальних сервісів (сервісів web 2.0) у підготовці майбутніх правоохоронців. Це дозволяє навчальним закладам:

- створити електронні бази навчальних матеріалів, які є доступними для курсантів та слухачів у будь-який час та в будь-якому місці;
- організувати постійний зворотній зв'язок курсанта, слухача з викладачем щодо особливостей проходження відповідної програми підготовки, надання допомоги та своєчасних консультацій;

- винести частину теоретичного навчального матеріалу та проведення тестових опитувань в online-середовище, звільнивши тим самим час на відпрацювання практичних навичок та дій, які супроводжують діяльність майбутнього працівника правоохоронного органу, тощо.

Мал. 1. Фрагмент електронного курсу «Управління конфліктами в діяльності поліції»

Проведене дослідження дозволяє нам зробити відповідні висновки та узагальнення.

1. Процес підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання потребує подальшої оптимізації та вдосконалення з урахуванням передових національних і міжнародних стандартів.

2. Сучасні реалії вимагають розробки державних стандартів вищої освіти у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій із запровадженням принципу спеціалізації.

3. Вбачається необхідним перегляд програм підготовки фахівців, які існують зараз, із метою їх оптимізації та скорочення (виключення) навчальних дисциплін, які вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах або не відповідають сфері діяльності МВС України та Національної поліції України, із одночасним збільшенням кількості практико-орієнтованих дисциплін і дисциплін професійного спрямування.

4. Необхідно продовжити практику залучення працівників практичних підрозділів до проведення навчальних занять, широко застосувати в освітньому процесі методи активного навчання, що дозволить поліпшити ідентифікацію та запам'ятовування навчального матеріалу, сприятиме його цілеспрямованій практичній реалізації та зробить освітній процес більш результативним.

5. Слід продовжувати системне застосування в освітньому процесі новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі технологій дистанційного навчання.

6. Важливим аспектом практичної спрямованості освітнього процесу вважаємо впровадження в систему практичної підготовки курсантів та слухачів регулярного проведення навчальних занять на базі практичних підрозділів за напрямом спеціалізації навчального закладу, факультету тощо, а також проведення щорічних тактико-спеціальних

та командно-штабних навчань, під час яких мають бути опрацьовані типові ситуації, що виникають у процесі виконання працівниками правоохоронних органів службових повноважень.

Література:

1. Reaves B. A. State and Local Law Enforcement Training Academies, 2006 : Bureau of Justice Statistics Special Report : February 2009, NCJ 222987 : Revised 4/10/09 [Електронний ресурс] / Brian A. Reaves. – DIANE Publishing, 2009. – 15 р. – Режим доступу: <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/slleta06.pdf>
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: наказ М-ва освіти і науки України від 25 квіт. 2013 р. № 466 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

Надійшла до редколегії 20.04.2016